

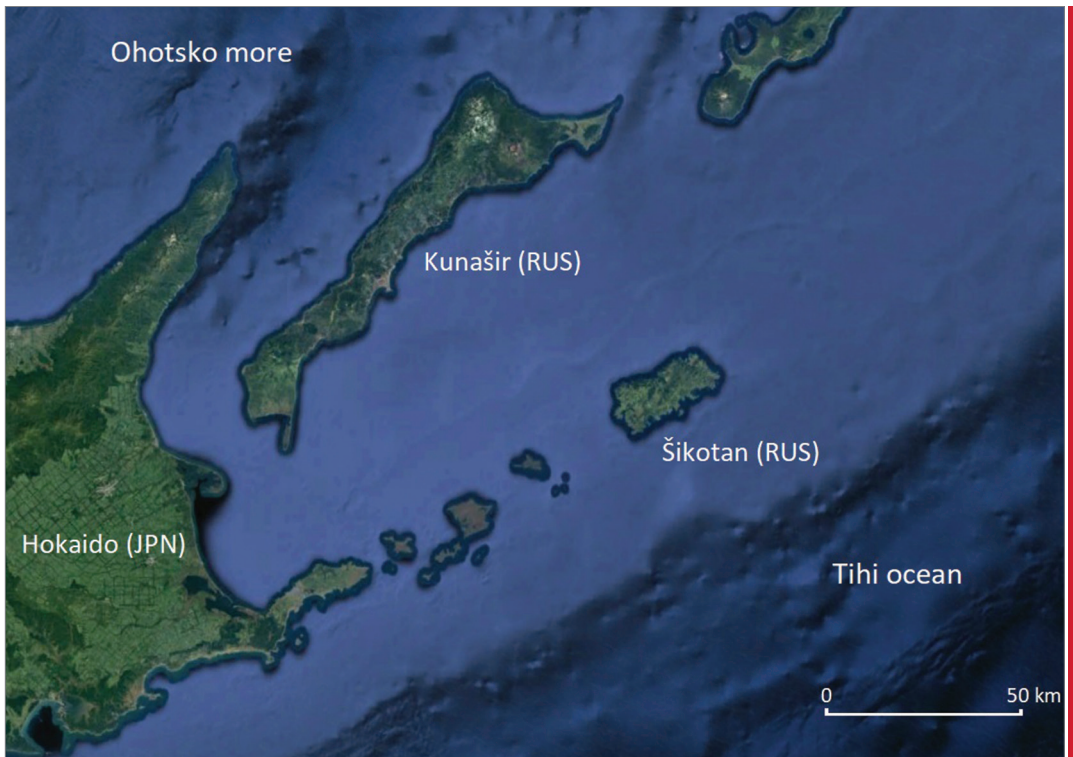
KURILSKI OTOCI

MARIJAN BIRUŠ

Kurili se protežu između Kamčatke i otoka Hokaido, što je oko 1150 km. Osim manjih stijenjena, otoka ima 56, a površina im je 10 500 km² te na njima živi oko 20 000 stanovnika. Japanski nazivi im se izgovaraju „Kuriru reto“ i „Čišima reto“. Mi smo na turi posjetili one najjužnije: Šikotan i Kunašir.

Prije samog putopisa, nekoliko crtica o značenju Kurila za odnose Rusije i Japana.

Spor između Japana i Rusije za Kurile traje od 1945. do danas. Japan ne priznaje ruski suverenitet nad njima, zove ih Sjevernim teritorijem, i njihovom stanovništvu (koje je gotovo isključivo rusko) daje bezvizni režim posjete Japanu. Zbog Kurilskih otoka ove dvije države nisu potpisale mirovni sporazum nakon Drugog svjetskog rata, već samo sporazum kojim su prekinule rat i normalizirale odnose.

Sl. 1. Dio Kurilskih otoka obuhvaćen putopisom

Japan ih ne prizna kao teritorij Rusije, a Rusija čak spominje mogućnost da mu preda četiri najjužnija otoka. Početkom 2019. o tome su razgovarali ministri vanjskih poslova Rusije i Japana. Japan stanovnike Kurila pušta na svoj teritorij bez vize dok ostalim građanima Rusije treba viza za posjet Japanu.

Poslije američkog bacanja atomskih bombi, kad je Japan bio na koljenima, SSSR je 18. kolovoza 1945. napao Kurilske otoke i do 1. rujna ih oteo Japanu. No, povijest nije počela 1945. – što se događalo prije toga? Kako vjerojatno svaka država kroz povijest i sadašnjost kad ima priliku, širi svoj teritorij, naročito na teritorij na kojem živi stanovništvo s nižim stupnjem tehničkog razvoja, tako su tijekom 18. i 19. stoljeća Rusija i Japan osvajali što su mogli veći dio ovog rijetko naseljenog prostora: Rusija na sjeveru (Kamčatku, Čukotski poluotok i druga goleme prostranstva), a Japan na jugu (Hokaido i Kurile). Narodi koji su tu živjeli kao ribari i stočari, nisu se mogli oduprijeti ovim tadašnjim oružanim velesilama, a na Hokaidu i Kurilima to je bio narod Ainu. Južne Kurile, do otoka Iturup, osvojio je Japan, a one sjeverno od Iturupa Rusija, te su se tu, na otprilike sredini otoka Sahalina, srele 1855. godine. Sanktpetersburškim sporazumom 1875. Japan je Rusiji prepustio cijeli Sahalin, a Rusija njemu svoj dio Kurila, tako da je sezao do Kamčatke. Poslije Rusko-japanskog rata 1904.-1905. Japan je ponovo dobio južnu polovinu Sahalina, međutim, poslije Drugog svjetskog opet ju je izgubio, kao i Kurile. Dakle, radilo se o u povijesti mnogo puta viđenom otimanju velesila za teritorij, međusobnom optuživanju za kršenje ratnog prava i genocid domorodaca, kao i o naseljavanju svoga stanovništva. Ruski suputnici često govore da je na Kurilima najprije živio narod Ainu, kojega su Japanci osvojili i izvršili na njemu genocid. Zanimljivo je da se u muzejima na Kurilima i Sahalinu govori o sovjetskom protjerivanju Japa-

naca s tih otoka 1940-tih te da su imali 24 sata i 20 kilograma za ponijeti sa sobom.

Nadmetanje velesila traje, naravno, i danas: od neprijatelja Japan i Sjedinjene Američke Države postali su saveznici. Jedan suputnik stalno je isticao da u muzeju bacanja atomske bombe u Hirošimi nigdje ne piše da su to učili Amerikanci jer je sada na djelu izgladivanje povijesti. U tome svjetlu, na ruskoj se strani tvrdi da kada bi dio Kurila postao japanski, ondje bi vojne baze izgradio (ili preuzeo sadašnje od Rusije) SAD, koji je japanski saveznik. Kad Kurili ne bi bili ruski, ruska tihooceanska flota ne bi mogla pristupiti Tihom oceanu jer da joj i ostane najveći dio Kurila (spori se najviše o četiri južna) južna granica do koje se pojavljuju ledene sante prolazi baš onuda i toplo more bi opet postalo Rusiji nedostupno. Dio ruske nacije još uvijek žali za prodajom Aljaske, a da sada i Kurile preda SAD-u za vojne baze, kao što misli, ovaj put besplatno, sasvim mu je neprihvatljivo. Osim toga, mnogim stanovnicima mnogih država godi kad im je država što veća, premda od toga nemaju gotovo nikakve osobne koristi. Stoga brane svoju zemlju (narod) u svim sporovima; tvrde da nikad nije učinila agresiju niti je krivac u ijednom sporu. Na spomeniku sovjetskom desantu na Kurile u Petropavlovsku Kamčatskom piše da su Kurili vraćeni domovini.

Na ovo smo otočje krenuli s otoka Sahalina. Ondje smo prošli policijsku kontrolu pri ulasku na brod – budući da su Kurili pogranični pojas, da biste ih posjetili, potrebna vam je propusnica. Ukrkali smo se na katamaran „Igor Farhutdinov“, koji već godinama plovi na toj relaciji. Zanimljivo je da se „katamaran“ na ruskom kaže „tjeplahod“ (теплоход).

Osoblje na katamaranu bilo je poslovično strogo i neljubazno, što je vrlo često u poslije-sovjetskim zemljama. Nakon dvadesetak sati

plovidbe stigli smo na jedan od Kurilskih otoka – Šikotan. Iako je udaljeniji, katamaran najprije plovi onamo, a zatim na Kunašir. Pristali smo u gradiću Malokurilsk.

U kabini nam je mještanin Boris čak malo i preopširno objašnjavao prilike na ovom otoku, a još jedan cimer bio je Uzbekistanac koji je na Šikotan išao raditi u tvornicu ribljih prerađevina. Tijekom cijeloga putovanja česta tema razgovora bio je rusko-japanski spor i mogućnost japanskog preuzimanja nekoliko Kurilskih otoka. U medijima se spominju mogućnosti da Rusija Japanu preda četiri ili dva otoka – Šikotan je u obje kombinacije. Oleg iz skupine stalno je govorio kako bi bila „velika šteta predati ovakvu ljepotu!“

ŠIKOTAN

Pri pristajanju u Malokurilsk uočio sam dva tupika, kako lete zajedno. Ovu vrstu priobalnih ptica relativno hladnijih krajeva može se prepoznati po narančastome kljunu i čestim zamasima krila. Ukazivao se krajolik kombinacije svijetlo i tamnozeleno boje, što je bio vrlo lijep prizor. Pristali smo na Šikotan!

Istočno od Šikotana nema nikakvoga kopna sve do obala Sjeverne Amerike, stoga na njemu postoji rt nazvan Kraj svijeta. Nakon pristajanja brod je stajao dva sata te je agencija pozvala dva mjesna vodiča da zainteresiranima organiziraju upoznavanje otoka u to vrijeme. To su Igor i Aleksej. Oni odmah

Sl. 2. Krajolik na Šikotanu

foto: Marijan Biruš

Sl. 3. Malokurilsk je jedino nasilje na Šikotanu. Većina naselja izgrađena je u zoni bezopasnoj od cunamija. Potres 1994. srušio je sve zidane zgrade.

preporučuju Kraj svijeta, ali tvrde da u zadanoj pauzi ne stižemo onamo i natrag te da možemo otići na jedno drugo mjesto. Kraj svijeta vidjet ćemo drugi put, na povratku – s japanskim svjetionikom i morem ispod sebe gdje tuku jaki i brojni valovi s prostranstava Tihoga oceana.

Nekolicina nas zainteresiranih ovaj se put ukrcava u terenska vozila i kreće na drugi kratki izlet. Većina vozila na ruskom Dalekom istoku ima upravljač s desne strane, iako se u cijeloj Rusiji vozi desnom stranom ceste. To je zato što su ta vozila kao rabljena kupljena u Japanu, gdje se vozi lijevom stranom pa se i

foto: Marijan Biruš

Sl. 4. Rt Kraj svijeta gleda na pučinu Tihog oceana gdje se gotovo nikakvog kopna nema do obala Sjeverne Amerike

vozila proizvode s upravljačem na desnoj. Vozimo se 40-tak minuta makadamskom cestom koja nas u autu snažno ljulja... Tako stižemo do mjesta gdje je nekad bio japanski hram ili neka druga svetinja. Vodiči, mještani, često spominju „Japonjiju“: „Ondje su ostaci japanske ceste...“, „Ovdje je bio japanski hram...“. Govore da bez vize idu u Japan u kupovinu. Aleksej mi poklanja japansko-ruski rječnik. U šali koristi vrlo česti japanski nastavak „mašta“. Kaže da i Japanci često dolaze k njima – posjećuju groblje i kao turisti te da znaju na sav glas pjevati „Kačušu“ na japanskom.

Mjesto hrama obilježeno je stupićima s japanskim natpisima i vodiči kažu da ga Japanci posjećuju. Aleksej kaže da se boji ulaziti u

travu zbog krpelja. Kad smo bili pod drvetom, kaže da ne smijemo dugo stajati jer nakon sedam minuta krpelji počinju padati s njega... Nakon toga idemo do plaže, s fascinantnim tamnim vulkanskim pijeskom. Uzimam uzorak za zbirku u učionici, a Aleksej mi pokazuje kako se barata morskotravom čiji je naziv preveden s ruskoga: „morsko zelje“ (морская капуста; morskaja kapusta) i koja se upotrebljava u japanskom jelu suši (eng. sushi), za zamatanje zalogaja. Vodiči nam govore da je 1994. bio potres magnitude 8.4, u vrijeme kojega se nije moglo stajati na nogama ni na otvorenom. Sve betonske zgrade bile su srušene, samo su drvene ostale cijele. Potrese i vulkane uzrokuje podvlačenje Tihoocean-

Sl. 5. Nevjerojatna kombinacija boja

ske pod Sjevernoameričku litosfernu ploču. Petstotinjak kilometara istočnije je Kurilsko-kamčatski dubokomorski jarak dubok 10 542 metra.

Krećemo natrag jer treba uhvatiti „tjeplahod“. Ploveći sa ovoga otoka, vidim njegov drugi dio, koji me fascinira kombinacijom svijetlo i tamnozeleno boje – pokrova visoke trave i zeljastih biljaka visine pola do jednoga metra i igličastih stabala koja me podsjećaju na planinsku šumu koja se pruža sve do mora. Šikotan postaje sve manji kako plovimo natrag na zapad.

KUNAŠIR

Plovimo prema Kunaširu (jap. 国後島, Kunaširi-to). Stigavši onamo, smještamo se u njegovo najveće naselje – gradić Južnokurilsk. U njemu živi oko 6000 ljudi. Kao u Malokurilsku na Šikotanu, i ovdje je većina zgrada izgrađena na reljefnom povišenju, gdje je oznaka na kojoj piše „Bezopasno od cunamija“. Pred hotelčićem u kojem smo bili smješteni, nalazi se trgovina koja, iako je „na kraju svijeta“ prima sve vrste kartica uključujući i onu povezanu s kuskim računom, kao da sam u trgovini u svom kvartu. Što je globalizacija!

foto: Marijan Biruš

Sl. 6. Visoka trska i gusta crnogorična šuma na vulkanu Mendeljejeva na Kunaširu

Čim smo se smjestili, idemo na kratki izlet: u šumu s potokom i na plažu. Potok po kojem smo se djelomično vozili, trebalo je i gaziti (rečeno nam je da ponese gumene čizme) te smo stigli u krajolik koji mi je do danas ostao najnevjerovatnija slika ovoga putovanja! Boje su bile nevjerovatne: u koritu potoka žuto-crvenkasta, tamnozeleno u gustoj crnogoričnoj šumi oko potoka te razne nijanse zelene i drugih boja.

Potom smo išli na plažu gdje iz mora zbog selektivne abrazije (trošenja valovima) još uvijek strši visoka stijena koju zovu „Čortav paljec“ (Чёртов палец) - „Vražji prst“. Ondje se Sjerjoža iz skupine, koji se i kasnije pokazao kao pustolov, kupao u hladnom Pacifiku!

Plan je bio da svakoga dana idemo na neki izlet. S povišenja na kojem nam je hotelčić, lijevo se vide more i vulkan u daljini. Upravo nam je taj vulkan prvo cjelodnevno odredište!

MENDELJEJEVLJEV VULKAN

Idemo na Mendeljejevljev vulkan. Dimitrij Ivanovič Mendeljejev uočio je veze među kemijskim elementima i sastavio periodni sustav, kojega Rusi zovu „tablica“ - tako za neke dijelove Rusije znaju reći da je tu cijela „tablica Mjendjeljejeva“. Ovaj je vulkan visok 888 metara, a posljednji je put eruptirao 1880. godine.

Sl. 7. Solfatara na vulkanu Mendeljejeva na Kunaširu

Na putu do vulkana vozimo se u terenskom automobilu desetak kilometara prolazeći kraj Tihoga oceana. Prije pješaćenja vodič nam, opet Aleksej, pokazuje biljke čiji listovi izazivaju opekline od kojih se liječi nekoliko tjedana. Stoga navlačimo rukavice. Na nekim listovima vidimo niz od desetak jednakih rupa, oko pola centimetra, na jednakim razmacima. Aleksej kaže da se taj „fenomen“ može objasniti time da je gusjenica jela smotani list! Hodamo relativno teško prohodnim terenom – ima blata, a na jednom mjestu potok treba prijeći držeći se za uže. Slovakinja, tinejdžerica, izvela je piruetu – već je bila nad vodom, ali se pomoću užeta vratila! Uspon je

na jednom mjestu bio vrlo strm, ali većinom nije, međutim najzanimljivije je bilo nešto drugo...

Prije puta od moskovske sam agencije dobio preporuku da se cijepim protiv encefalitisa kojega prenose krpelji, jer ih na Kurilima ima. Mislio sam da to možda nije potrebno zbog nekoliko dana boravka na ovom otočju. „Malo ću se pričuvati tih nekoliko dana...“, mislio sam. Međutim, ulazimo u „bambuk“! „Bambuk“ je na ruskome trska. Jedno po jedno, ulazimo u područje trske, koja je visoka do pojasa, zatim nam do prsa te nam onda samo glave vire iz nje. Snimam video i tome i odjednom budućim gledateljima priopćavam da

foto: Marijan Biruš

Sl. 8. Ohotskomorska obala

moram „zaroniti“ - trska je visoka preko glave! Toliko o čuvanju od krpelja...

Osim trske, tu je i vrlo gusta crnogorična šuma. Stabla smreke i jele međusobno su vrlo blizu, na manje od metra, a visoka su bar pet metara. Aljoša, što je nadimak imena Aleksej, pokazuje neku metalnu ploču i govori da je to ostatak japanske tvornice „sjere“. „Što je sjera?“ mislim ja. Saznajem da je neki kemijski element. „Je li joj u Mendeljejevljevoj tablici znak S?“ pitam. Saznajem da jest. „Sjera“ (rus. cepa) ruska je riječ za sumpor. Na kraju sam ga imao pun ruksak jer se smrvio dobar dio uzoraka koje sam uzeo – „sjere“ je bilo posvuda!

Pri vrhu vulkana stižemo u pojas s niskom vegetacijom. Još malo penjanja pomoću užeta pričvršćenog za stijene i stigli smo na – solfatarno polje. Solfatara je otvor iz kojega izlaze sumporne pare – magma je blizu površine pa zagrijava vodu koja zakuha te se vodena para miješa s plinovima magme. Ovdje je, dakle, puno sumpora. Vidjeli smo nekoliko otvora iz koje je sukljala para relativno neugodnoga mirisa, iz jedne snažno. Amerikanac Oleg iz skupine uvjerio se da je ta para vrlo vruća jer je stavio ruku u nju. Najjača solfatara oblikovala je već mali krater.

Vegetacije je ovdje bilo vrlo malo, a stijene su bile bijele. Nedaleko od mjesta na kojem

Sl. 9. Stupičasti bazalt na ohotskomorskoj strani

smo rasprostrli hranu, bilo je malo kupalište na potoku neprozirne sivo-plave vode. Ovdje su se mogle naći nakupine žute tvari – sumpora koji je vodoravno taložen na stijenu, kad ga uzmete s njom kao uzorak, izgledao kao komad kolača!

OHOTSKOMORSKA OBALA

Slijedeći dan počeo je kao i prethodni: nakon obilnog doručka u Kući rusko-japanskog prijateljstva sjedamo u terenske automobile – upravljač je s desne strane, vozač je (još jedan) Aljoša. Cestom koja se obnavlja, stižemo – do istoga mjesta, ali ovaj put krećemo na drugu stranu. Odmah na početku puta

Aljoša nam pokazuje biljku s plavim plodovima, i kaže da su vrlo otrovni. Hodamo šumom i govori nam da u ovom dijelu zna biti medvjeda. Nakon oko sat vremena hoda gustom šumom stižemo na određenu čistinu gdje nas čeka - „garjačij istočnjik” - vrući izvor. Ondje su i male svlačionice te se kupamo u plitkoj vodi. Jedan je potok vruć, a drugi hladan... U toj se termalnoj vodi ne smije ostati predugo jer stimulativno djeluje na srce, poput kofeina. Nakon *istočnjika* krećemo dalje. Hodamo lijepim dijelom visoke trave, a ima i, ne više toliko visoke, trske. Fotografiramo cvijeće koje raste iz vulkanskoga pijeska. Tako stižemo do mora.

Obala je vrlo duga – vidi se na kilometre na jednu i drugu stranu, a scene su jedna ljepše

foto: Marijan Biruš

Sl. 10. Vulkan Golovina

od druge: prema jugu, prema sjeveru i nazad, prema unutrašnjosti otoka. Ovaj dio svjetskoga mora nazvan je Ohotskim. „Ahota“ (rus. oxota, transkripcija: ohota) na ruskome znači lov, međutim, tvrdi se i da je nazvano po rijeci Ohota, čiji naziv dolazi od riječi domorodačkoga naroda Evena „okat“ što znači rijeka. Ovo je more ranije bilo nazivano i Lamskim od evenske riječi „lam“ (more). Tradicionalni japanski naziv mu je „Hokai“ (北海) što znači „Sjeverno more“. U novije vrijeme Japanci ga zovu „Ohocuku kai“ (オホーツク海), što je japanska prilagodba ruskoga naziva.

Krenemo prema sjeveru. Hodamo i, kako se odmičemo, prizor za nama postaje sve ljepši. Još jedna fotografija, pa još jedna – ne treba

previše fotografirati jer se onda opterećujete razmišljanjem o tome i gledanjem svijeta kroz objektiv. Treba uživati u sceni golim okom i fotografirati tu i tamo. Šljunak po kojem hodamo, postaje sve veći. Valutice su se pretvorile u metarsko kamenje te skačemo s jedne na drugu procjenjujući na koju ćemo doskočiti. Iznad nas su velike stijene nazvane Bijeli monasi. Nad jednom vidimo nekoliko ptica kako kruže.

Sada dolazi dio gdje treba pokazati alpinističku vještinu: ispod nas je voda duboka oko metra, a mi stajemo na uske izbočine u stijinama. Vodič Aljoša nam pomaže. Udaljenost od površine mora do naših stopa povećava se na metar. Hodamo bazaltom u obliku stupo-

Sl. 11. Iz polumetarskoga svijetlozelenoga lišća poput paprati rastu rijetke smreke – prizor za pamćenje kraj vulkana Golovnina!

va. Na nekim mjestima cvijeće raste na goloj stijeni – pokazuje umijeće preživljavanja, koje treba i nama! Ponekad se trebalo i prebacivati preko hrpta stijena. Završilo je na tome da smo stajali izbočini na stijeni širokoj nekoliko centimetara, nekoliko metara visoko od vode! Uz to smo prošli i ispod dva višetonska stupa/bloka stijena na petnaestak metara visine koji su već padali pa su se slučajno zaglavili između drugih stijena te su tako mogli pasti svakog trena. „Ma, to pada već petnaest godina!“ - odmahuje rukom Aljoša. Zbog sporosti uzrokovane teškim terenom, ispod tih stijena hodali smo oko minute – toliko smo život prepustili slučaju. Žestoki prosvjed s moje strane zbog svega ovoga Aljoša dočekuje tipičnom

indolentnošću. Jedino je središnji ured u Moskvi reagirao primjereno – ispričavajući se. I inače smo na ovom putovanju naišli na ono što zovemo lošim vođenjem. No, čeka nas sljedeća pustolovina.

Hodajući dalje, Oleg, odrastao na Uralu, a sada živi u Kaliforniji, spominje mi Pentagon. Hodamo kilometarskom šljunčanom obalom. Za desetak minuta sustižu nas dva vojnika s puškama i traže dokumente – putovnice i propusnice za Kurile, napominjući da smo u pograničnom pojasu. Pitaju nas zašto nismo sa skupinom i s njima stižemo do nje. Ljude s neruskim putovnicama ispituju detaljnije. Onda mene pitaju „Što ste govorili o Pentagonu?“. Iako su pogriješili govornika, do danas nam

foto: Marijan Biruš

Sl. 12. Glavni trg Južnokurilska vrlo je prostran. Tu su i Lenjinov spomenik i nova župna crkva.

je ostalo nepoznato kako su to saznali. Jedan dron nas jest nadletio dok smo razgovarali na nepreglednoj plaži bez ijednog drveta, ali ne u dotičnome trenutku...

VULKAN GOLOVNINA

Opet novi dan, opet izlet – ovaj put na vulkan Golovnina. Vozimo se cestom kraj Tihoga oceana te ondje netko spazi između nas i mora dva „psa“. Stanemo jer su to – medvjedi! S noge na nogu šecu kroz travu. Izidemo i fotografiramo. Polako nam se približavaju i, kad su nam se relativno približili, vraćamo se u aute. Oni i dalje opušteno hodaju. U blizini su krave, ali vodiči kažu da ih ne diraju.

Stigavši u podnožje vulkana, nastavljamo pješice. Dobro da sam imao gumene čizme – staza je bila vrlo blatna i s mnogo lokava. Oko nas je magla tako da, kad smo se popeli na vidikovac, samo smo mogli zamisliti: „Odavde se inače može lijepo vidjeti „Japonjija!““. Kunašir svojim južnim dijelom ulazi u jedan zaljev japanskog otoka Hokaido te mu je vrlo blizu tamošnji nacionalni park „Širetoko“. Na mobilne nam telefone dolazi signal iz Japana, dok je signal ruskih mreža bio dostupan samo u gradiću Južnokurilsku.

Saznajemo da je Vasilij Mihajlovič Golovnin (Василий Михайлович Головнин, izg. Vasilij Mihajlovič Galovnjin) bio pomorac, viceadmiral i da je predvodio dva putovanja oko čitavoga svijeta: 1807.-11. i 1817.-19. Drugo ime u ruskome je jeziku ime po ocu, patronim, na ruskom „očestvo/очество/očjestva“, tj. ovom povijesnom istraživaču otac se zvao Mihail. On je 1811. pristao na Kunaširu radi hidrološkog istraživanja gdje su ga uhvatili pripadnici samurajskog klana Nambu i izručili vlasti otoka Hokaida te je bio zarobljen dvije godine. Ovaj vulkan je kaldera, što znači da se vulkan-

foto: Marijan Birus

Sl. 13. Nove zgrade, građene da budu otporne na potres u uređenim dvorištima u Južnokurilsku na Kunaširu

ski stožac urušio. Posljednji je put eruptirao 1948. godine i visok je 535 metara. Središnji se dio urušio i nastala su dva jezera. Jedno je nazvano Kipuće (transkripcija: Kipjaščeje), a drugo Vruće (Gorjaščeje). U Kipućem smo na jednom mjestu doista vidjeli vodu kako kipi. Ova su jezera povezana neprozirnim potokom dugim 50-tak metara bijele boje, koji djeluje vrlo dojmljivo. U Vrućem je jezeru temperatura vode bila dovoljno niska pa su neki kupali, a oko je bilo puno crnoga vulkanskog pijeska. Oko ovih jezera raste igličasto grmlje, a na jednome je grmu, u onoj magli, pauk razapeo veliku mrežu, koja je bila ukrašena stotinama kapljica – remek-djelo prirode! Iznad Kipućeg jezera mogli smo vidjeti zainteresirane kako se penju na najviši vrh – odlaze u maglu.

Sl. 14. Jedna scena na ohotskomorskoj strani Kunašira

Na povratku u Južnokurilsk primjećujemo golemu pticu kako stoji na grani raširenih krila – vjerojatno jastreb. Suši krila. Od ohotskomorske do tihooceanske obale na Kunaširu u dijelu gdje smo mi većinom bili, manje je od deset kilometara. Jednom smo stali na stajalište – preko 100 metara ispod nas pružao se zaljev kojim su tako suvereno vladali valovi, da je to bio odmor za dušu! Neobavezno, polako, mnogo njih dolazilo je s pučine i gasilo se na obali koja je bila od mekih taložnih stijena pa su se stvorili strmcii. Šteta što nismo ondje ostali satima!

Posjetili smo još razna mjesta – potok čije je korito stotinama metara daleko od oceana, bilo je puno školjaka veličine pedlja. Tako smo

skupljali te „rakuške“. Šumu sa slapom oko kojega je raslinje imalo listove ispod kojih se čovjek mogao skloniti kao pod kišobran. Nevjerojatno lijepu ohotskomorsku obalu na čijem smo strmcu jeli riblju juhu – koja se na ruskoj kaže „uha“ (rus. уха). Imali smo i izravne susrete s kravama koje su piljile u nas s izrazom strogosti i nepovjerenja kojega kao da su preuzele od onog neljubaznog osoblja...

Na kraju je ostalo nešto malo vremena za upoznavanje Južnokurilaska. U ovom smo gradiću vidjeli raspon od oronulih kuća i nepokošenih površina, do novouređenih vrtića, parkova, novih stambenih zgrada građenih materijalom otpornim na potres i s od vanda la nimalo neoštećenim cvijetnjacima. Možete

foto: Marijan Biruš

Sl. 15. Južnokurilsk na Kunaširu u zoni bezopasnoj od cunamija

vidjeti prizore od brodskih olupina pred obalom do golemog modernog ribarskog broda koji donosi mnogo radnih mjesta. Glavni trg nevjerovatno je prostran – nije se štedjelo na prostoru. Na njemu je dječje igralište s raznim novim spravama. Tu je spomenik Lenjinu, koji je od najbližeg objekta udaljen stotinama me-

tara, a blizu je i crkva. Regionalni muzej nismo vidjeli zbog neprikrivene aljkavosti vodiča.

Nakon što puno toga vidjeli na Kunaširu, pri isplovljavanju smo gledali kako Južnokurilsk ostaje u moru kojim smo plovili te kako zajedno sa svjetionikom i cijelim otokom postaje sve manji.

